

УДК 316.4

DOI <https://doi.org/10.32782/2707-9147.2023.99.2>

Д. Г. ДЕНИСЕНКО

аспірант кафедри соціології, соціальної роботи,
публічного управління та адміністрування
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ЦІННІСНА СИСТЕМА УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА: АКАДЕМІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

В статті проаналізовано термінологічний ряд системи ціннісних орієнтирів. Виокремлено декілька підходів, а саме: О. Радченко розглядає основні цінності українського народу саме у контексті політичної сфери, підкреслюючи такі важливі ціннісні аспекти, як «прагнення до волі, самоорганізація влади, національна самосвідомість, патріотизм, громадське служіння («спільне благо»), справедливість, політичні свободи, ідеї національного визволення»; В. Горбатенко у своєму дослідженні відстоює ідею, що наразі Україна переживає кризу відчуження від майбутнього, тому вона має акумулювати політичні і громадські сили для побудови нової аксіологічної парадигми; М. Михальченко говорить про проблему аксіології радянського суспільства на прикладі використання Другої світової війни для формування ціннісних орієнтирів та ін.

Проаналізовано результати дослідження «Аксіомоніторинг», яке проводили починаючи з 1991 р. по 2020 р. в Інституті соціології НАН України у відділі соціології культури та масової комунікації, та зроблені наступні узагальнення: якщо говорити про сучасні цінності, якими суспільство апелює на тлі трансформаційного процесу нашої держави в період військового стану, який активно розпочався з 2014 р., то можна зазначити 4 групи ціннісних орієнтирів (А. Ручка): безпека (міцне здоров'я, сім'я, матеріальне благополуччя та ін.), соціальний комфорт (забезпечення комфорту життя в широкому розумінні цього терміну), самореалізація (високий соціальний статус, цікава робота, визнання та ін.) та демократія (незалежність, розвиток, свобода слова, свобода вибору та ін.).

Визначено, що основна прогалина в українському аксіологічному дискурсі полягає у певній відсутності комплексних робіт, присвячених проблематиці цінностей в українському суспільстві, написаних після початку війни із Росією, оскільки саме ця подія у 2014 році, а потім – у лютому 2022 року, запустила масштабний трансформаційний процес, що охопив всю країну, що зумовлює поштовх до подальших досліджень з даної проблематики.

Ключові слова: цінності, ціннісна система, ціннісні орієнтації, українське суспільство, трансформації.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими або практичними завданнями. Система ціннісних орієнтацій певного суспільства характеризує становлення та функціонування загальнонаціональних цілей та методів їх досягнення. У всіх суспільствах світу процеси трансформацій у бік розвитку зумовлюють певну протидію вже існуючих ціннісних систем з новими. Особливо, коли мова йде про суспільства, які знаходяться в стадії перетворення (наприклад, українське суспільство в процесі ведення повномасштабної війни Росії проти України з 24 лютого 2022 р.), ці процеси як правило супроводжуються кардинальними змінами у масовій свідомості громадськості та як слідство зміною вектору ціннісних орієнтирів цього суспільства.

Саме з початком повномасштабної війни на території України, яка зумовила вимушену трансформацію ціннісної системи українців та зміну вектору самої держави (який офіційно вже задекларовано), значно підвищилося актуальність цього питання на сьогодні. Так, наприклад, за результатами дослідження Соціологічної групи рейтинг, вступ до Євросоюзу на сьогодні підтримують 68%, не підтримують – 24%. Як і щодо НАТО, рівень підтримки вступу до ЄС за останні два місяці зріс і досяг найвищого за історію досліджень з 2013 року показника [6]. З аналізу результатів довоєнних досліджень, які проводились в Україні з 1991 р., можна зауважити, що це найвищий показник підтримки вступу України до НАТО, що і показує нам стрімку зміну ціннісної системи українців.

Стрімкий розвиток українського суспільства, їх соціальних інститутів та відносин в середині держави виступає як період трансформаційних змін, пошук власного шляху після розпаду СРСР та зміни ціннісних орієнтирів в цілому. У дослідженнях, які проводились починаючи з обрання незалежності України науковці звертали увагу на факт перейняття від радянського минулого саме культурного спадку, ідеологічних стереотипів та ціннісних орієнтирів з ігноруванням власного національного здобутку. На тлі цього набирає актуальності тематика саме ціннісних орієнтацій сучасної України, в Європі з'являються наукові видання ряду ціннісних питань (наприклад, у Польщі – *Kultura i wartości*, Німеччині – *Wissenwert* та ін.). Про важливість питання ціннісної проблематики в світі свідчить заснування Всесвітнього дня цінностей (на сьогоднішній день до цієї ініціативи доєдналися вже 91 країна).

Проте, не зважаючи на актуальність даної теми дослідження, як зазначає український соціолог А. Ручка: «на телебаченні, радіо, в Інтернеті, пресі, повсякденному людському житті скрізь поширені розмови про глобальну кризу цінностей, ціннісний хаос, девальвацію цінностей. У науковому дискурсі теж відмічається, що ціннісна проблематика нині вкрай загострилась у світі. Це викликано різноманітними об'єктивними кризами, небезпеками, ризиками – економічними,

політичними, технологічними, екологічними. Наслідком зазначених явищ є глобальне поширення невизначеності, невпевненості, розгубленості» [15]. Зокрема, саме це протиріччя і зумовлює актуальність нашого дослідження проблематики системи ціннісних орієнтацій, їх трансформації та перспективи розвитку, як в українському суспільстві, та і у всьому цивілізаційному світі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Проблематика системи цінностей як загальнолюдських, так і політичних, соціальних, економічних цінностей зокрема, є предметом наукового пізнання таких зарубіжних і вітчизняних науковців, як Ю. Габермас, Е. Гідденс, Г. Деланті, Р. Мейн, Д. Робертс, Н. Амелченко, М. Руднев, М. Карват, В. Мілановський, В. Вовк, В. Денисенко, В. Климончук, А. Колодій, І. Кучеренко, Н. Лютко, О. Рижко, Ф. Семенченко, Ю. Щербакова та ін.

Представники сучасної української філософської думки (О. Радченко та І. Жеребятнікова) різнобічно досліджують інформацію з аксіологічної проблематики системи ціннісних орієнтацій. Вагомий внесок у розроблення теорії цінностей, її класифікації зробили такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як В. Козаков, В. Горбатенко, М. Михальченко, Ю. Шайгородський, Р. Шухевича, А. Ручка, О. Балакірева та ін. Водночас недостатньо дослідженими залишаються питання формування ціннісних орієнтацій сучасного українського суспільства в період трансформаційних змін.

Формулювання цілей статті (постановка завдання) – проаналізувати стан та перспективи ціннісної системи українського суспільства.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Українське суспільство знаходиться у стані перманентної трансформації, і ці процеси стають більш глибокими і помітними на тлі масштабних суспільно-політичних змін. У цьому контексті досить потужним каталізатором виступає Російсько-українська війна, апогеєм якої став початок повномасштабного вторгнення російської армії на територію України. Дані події спонукали українців до глобальної переоцінки цінностей, напряму пов'язаної із крахом орієнтирів і переосмисленням картини світу, у якому більше немає звичних нам статичних величин.

Аби зрозуміти, які ціннісні орієнтири наразі є визначальними у нашому суспільстві, потрібно оцінити вже наявні роботи в царині української академічної сфери, які стосуються даної проблематики. В ході дослідження публікацій, були зроблені акценти стосовно того, що найбільш значущі роботи розглядають аксіологію у політичному контексті, наголошуючи на постійних змінах політичного середовища України і пов'язану із цим ціннісну проблематику, а також досліджують проблеми пов'язані із сепарацією українського середовища від Радянського союзу після набуття Україною незалежності. Окрім цього, дослідники багато пишуть про загальні теоретичні аспекти

аксіологічної проблематики, надають конкретні дані із досліджень ціннісних орієнтирів в Україні у різні періоди часу, і, нарешті, розглядають європейські ціннісні орієнтири, оскільки Україна наразі задекларувала своє бажання стати частиною європейської спільноти.

За результатами досліджень українського соціолога О. Балакіревої, зазначено, що аналіз трансформації ціннісних орієнтацій за роки незалежності є важливими для усвідомлення наявної ситуації в українському суспільстві, побудови прогнозних сценаріїв, визначення орієнтирів формування культури, духовності, інноваційного потенціалу нового покоління, інформаційно-освітніх програм тощо. Система цінностей є важливою і для виховання нових поколінь, і для розвитку особистості, і з точки зору формування конкурентоспроможної робочої сили, і для напрацювання морально-етичних засад менеджерів, окремих підприємств, територіальних громад, і для розвитку демократії та громадянського суспільства [1].

Для більш детального розуміння об'єкту дослідження, розглянемо роботи дослідників, які окреслюють теоретичну базу питання, що нас цікавить, надаючи загальну інформацію з аксіологічної проблематики. До них відносяться О. Радченко [14] та І. Жеребятнікова [8], які у своїх працях окреслюють особливості та етапи розвитку аксіологічної проблематики у контексті світової академічної спільноти. При цьому у роботі О. Радченка багато уваги приділяється проблемі цінностей у контексті державотворчих процесів, а І. Жеребятнікова приділяє увагу загальному аналізу аксіологічного дискурсу.

Найвизначнішою категорією досліджень є ті, у яких ціннісний аспект українського суспільства корелює із політичною ситуацією. Інакше кажучи, автори, які відносяться до цього підходу, підкреслюють кореляційні процеси між політичною і аксіологічною сферами в Україні. Так, наприклад, О. Радченко розглядає основні цінності українського народу саме у контексті політичної сфери, підкреслюючи такі важливі ціннісні аспекти, як «прагнення до волі, самоорганізація влади, національна самосвідомість, патріотизм, громадське служіння («спільне благо»), справедливість, політичні свободи, ідеї національного визволення» [14, с. 81]. В. Козаков [9] у своїй роботі виділяє роль політичної еліти у формуванні ціннісних орієнтирів українського суспільства. Автор наголошує на тому, що задля формування необхідних цінностей у суспільстві, необхідна взаємодія «демократично налаштованої державно-владної еліти і громадянського суспільства» [9, с. 152].

В. Горбатенко у своєму дослідженні відстоює ідею, що наразі Україна переживає кризу відчуження від майбутнього, тому вона має акумулювати політичні і громадські сили для побудови нової аксіологічної парадигми [5, с. 11]. Нарешті, І. Жеребятнікова [7] розглядає питання аксіології у контексті демократизації сучасного українського суспільства. У якості основних ціннісних орієнтирів такого суспільства

вона виділяє «державність, добробут населення, національна безпека, соціальний порядок, законність, рівність, відданість ідеалам свободи, відповідальність перед собою, своєю сім'єю та суспільством, побудова правової держави, громадянський мир» [7, с. 6–7]. Ця категорія науковців підкреслює політичний аспект формування цінностей в Україні і розглядає, якою саме мірою домінуючі політичні сили є залученими у даний процес.

Багато дослідників, розглядаючи українське суспільство через призму аксіологічного дискурсу, беруть до уваги той факт, що наше суспільство є пострадянським. З огляду на це, на формування ціннісних орієнтирів все ще мають вплив радянські нарративи, які носили репресивний характер і досі виступають перешкодою для формування демократичних цінностей і свобод в Україні. Серед таких дослідників можна зазначити В. Козакова, який звертається до феномену так званої «радянської людини», основним рисами якої є «нетерпимість, агресивність, претензії на монопольне володіння істиною, опортуністичність» [9, с. 134]. М. Михальченко говорить про проблему аксіології радянського суспільства на прикладі використання Другої світової війни для формування ціннісних орієнтирів [11, с. 306]. Також дослідники підкреслюють трансформаційні процеси, через які проходить Україна у тому числі, наголошуючи, що: «XXI століття докорінно змінило більшу частину загально-цивілізаційних цінностей» [11, с. 16]. У своїй іншій роботі, М. Михальченко ставить питання розколотості українського суспільства у зв'язку із різними цінностями, закладеними у період знаходження України у складі СРСР. Інакше кажучи, наголошує на конфронтації між цінностями радянського суспільства і незалежної України [12, с. 26]. Останній у цій категорії, Ю. Шайгородський, також відзначає кризу цінностей, пов'язану із руйнуванням колишньої ціннісної системи і брак нових орієнтирів [16, с. 116]. Таким чином, важливим фактором для фіксування трансформації цінностей в українському суспільстві є усвідомлення того, що це суспільство є пострадянським, а отже все ще знаходиться під впливом деструктивних радянських нарративів.

Дослідники також наводять приклади конкретних цінностей, притаманних українському суспільству у різні періоди часу. Важливо зазначити, що більшість таких робіт була написана у довоєнний період (від обрання незалежності до 2014 року), тому дані, наведені у дослідженнях, можна використовувати для того, щоб дослідити динаміку зміну аксіологічного дискурсу в Україні. Так, О. Радченко розглядає цінності, пов'язані із політичною сферою і виокремлює аксіологічні фактори, які респонденти визначають як об'єднуючі (а отже – найбільш позитивні в контексті формування основних цінностей громадян України). Серед таких факторів респонденти зазначають: реформувану судову систему, зниження податкового тиску на малий та середній бізнес, зняття недоторканості з Президента, народних депутатів

та суддів [14, с. 317]. У той же час, роз'єднуючими факторами виступають: статус української мови, як єдиної державної, визнання Р. Шухевича та УПА героями України, а також формування національної ідентичності на прикладі Крут, Голодомору та інших трагічних подій нашої історії [14, с. 312–313]. Таке дослідження за 2009 рік вказує, що на той період цінності, пов'язані із формуванням національної ідентичності зустрічали великий супротив у значної частини українського населення.

Ю. Борисова [2] у своєму дисертаційному дослідженні 2001 року аналізує цінності, притаманні молоді, виділяючи у якості домінанти фундаментальні загальнолюдські цінності (сім'я, добробут та спілкування), а також модерністські цінності (свобода і незалежність). При цьому дослідниця підкреслює певну політичну інертність української молоді і її небажання приймати участь у політичних процесах країни. Ю. Шайгородський, у свою чергу, аналізує цінності дорослого населення України, і відзначає такі цінності як сім'я, робота і друзі як домінантні, а зацікавленість у релігійних та політичних процесах – як другорядні [17, с. 89]. Загалом, ці дослідження, хоча і є певною мірою застарілими, показують орієнтацію українського суспільства на власний добробут, у той час, як гострі політичні аспекти аксіологічної парадигми розцінювались скоріше негативно.

Вважається, що люди загалом так чи інакше пристосовують свої цінності до певних життєвих обставин двома способами. Відомі дослідники ціннісної проблематики Ш. Шварц і А. Барді визначають їх як механізми компенсації та акліматизації. У повсякденному житті дія механізму компенсації пов'язується з «потребами дефіциту» А. Маслоу. Це означає, що люди у тяжких життєвих умовах звертають увагу передусім на потреби, які недостатньо задовольняються. Тому суб'єктивно цінуються ті предмети, які могли б задовольнити відповідні потреби [15].

Зокрема, також, варто згадати категорію українських дослідників, які зосереджують увагу на європейських цінностях. Специфіка і важливість даних досліджень визначається курсом України на членство у Європейському Союзі, а отже – у необхідності імплементації спільних цінностей. Так, А. Кудряченко, Т. Перга, І. Вігер та В. Вігер досліджують демократичні європейські цінності [10, с. 12], їхню генезу [4, с. 100], а також розглядають конкретні приклади західної аксіологічної системи, як, наприклад, екологічну етику [13, с. 92] та гідну працю [3].

В процесі новітньої історії України людські цінності та смисли підлягали зміні: одні з них набували пріоритетності, ставали провідними у сприйнятті та тлумаченні явищ і подій навколишнього світу, інші – свою колишню пріоритетність утрачали, ставали менш значущими для людей. Саме з цієї обставиною пов'язаний прояв так званого пререференційного мислення людини. Одним життєвим явищам і подіям

таке мислення віддає перевагу, вважає найважливішими для окремої людини чи для її соціуму, інші тлумачить як малозначущі в обох випадках. На підставі преференційного мислення цінності окремої людини або населення будь-якої країни утворюють певну ціннісну систему, яка за своїм характером може бути індивідуальною чи надіндивідуальною [15].

Зокрема, аналізуючи питання ціннісної системи українського суспільства, можна зазначити, що вони здатні в певній мірі мобілізувати та будувати якісне суспільство, моделювати відносини в середині населення та досягати колективного щасливого життя. І в цьому плані є важливим розуміти потенціал ціннісної системи українського суспільства на сьогоднішній час та його перспективи. Тому, варто зупинитися на дослідженні «Аксиомоніторинг», яке проводили починаючи з 1991 р. по 2020 р. в Інституті соціології НАН України у відділі соціології культури та масової комунікації.

Як зазначають науковці, після проведення ряду досліджень (3 декади) статистично зростає суб'єктивна важливість ціннісних позицій, пов'язаних з державною незалежністю України, демократичним розвитком країни, свободою слова, демократичним контролем рішень владних структур, підприємницькою ініціативою, інтелектуальним розвитком, культурною компетентністю, цікавою роботою, соціальною рівністю, національно-культурним відродженням, участю у релігійному житті, участю у політичному житті [15].

Загалом, дослідження, на якому ми зупинились, проводилось в 3 декади, і автори дійшли наступних висновків. Перша декада – до 2000 року серед українського населення поширювалися орієнтації на матеріалістичні цінності (наголошення на важливості фізичної та економічної безпеки людини). Через масове збіднення такі цінності, які інколи визначаються як «цінності виживання» (Р. Інглгарт). Друга декада – політичні загострення 2004 року, Помаранчеву революцію 2005 року. На тлі саме цих подій другої декади суттєво зріс рейтинг таких ціннісних позицій, як демократичний розвиток країни, державна незалежність України, свобода слова, демократичний контроль рішень владних структур, участь у політичному житті, інтелектуальний розвиток, культурна компетентність, цікава робота, участь у релігійному житті. Третя декада пов'язується, як відомо, з цілою низкою надзвичайних подій у нашому суспільстві. Євромайдан і Революція Гідності, анексія Криму Росією, воєнні дії на Донбасі (які переросли в повномасштабну війну на території України з 24 лютого 2022 р.) – все це неординарні події у житті країни, що загострили цілу низку проблем у соціумі (політичних, економічних, фінансових, оборонних, соціальних), а також зумовили мобілізацію людського потенціалу [15].

Якщо говорити про сучасні цінності сьогодення, якими суспільство апелює на тлі трансформаційного процесу нашої держави в період військового стану (який активно розпочався з 2014 р.), то можна зазначити 4 групи ціннісних орієнтирів (А. Ручка): безпека (міцне здоров'я,

сім'я, матеріальне благополуччя та ін.), соціальний комфорт (забезпечення комфорту життя в широкому розумінні цього терміну), самореалізація (високий соціальний статус, цікава робота, визнання та ін.) та демократія (незалежність, розвиток, свобода слова, свобода вибору та ін.).

Висновки з даного дослідження та перспективи подальшого розвитку в цьому напрямі. Підсумовуючи, можна зазначити, що представники аксіологічного дискурсу України займались даною проблематикою переважно до повномасштабної війни Росії проти України, оскільки тоді основним питанням була трансформація українського суспільства після набуття незалежності і відхід від радянської системи цінностей (що і відображено у більшості наукових доробок дослідників).

Також багато дослідників наголошує саме на політизованому характері аксіологічної системи і домінуючій ролі політичних еліт у формуванні ціннісних орієнтирів. Наявні роботи дають уявлення про основні цінності громадян України у перші десятиліття після набуття незалежності, що дозволить у перспективі побачити, якою мірою і як саме трансформувалась аксіологічна парадигма зараз, за часів війни.

Наостанок відзначимо, що основна прогалина в українському аксіологічному дискурсі полягає у певній відсутності комплексних робіт, присвячених проблематиці цінностей в українському суспільстві, написаних після початку війни із Росією, оскільки саме ця подія у 2014 році, а потім – у лютому 2022 року, запустила масштабний трансформаційний процес, що охопив всю країну, що зумовлює поштовх до подальших досліджень з даної проблематики.

Список використаної літератури

1. Балакірева О. Ціннісні орієнтації українського суспільства: 1996 – 1999 – 2006 рр. URL: http://www.uisr.org.ua/img/upload/files/3_evs_wvs_US_2_2008.pdf
2. Борисова Ю. В. Традиціоналістські та модерністські цінності в структурі молодіжної ціннісної свідомості: соціологічний аналіз : автореф. дис. ... к. соціол. наук Харків, 2001. 20 с.
3. Вітер В. І. Гідна праця як європейська цінність. *Ціннісний вимір розвитку цивілізацій і глобалізація* : збірник наукових праць. за ред. О. В. Зернецької. Київ, 2019. С. 166–171.
4. Вітер І. І. Європейська цивілізація за умов глобалізації: проблеми і перспективи. *Ціннісний вимір розвитку цивілізацій і глобалізація* : збірник наукових праць. за ред. О. В. Зернецької. Київ, 2019. С. 98–109.
5. Горбатенко В. Ціннісні аспекти реформування політичної системи України. *Політичний менеджмент*. 2007. № 3(24). С. 9–12
6. Динаміка зовнішньополітичних орієнтацій (16–17 лютого 2022). URL: https://ratinggroup.ua/research/ukraine/dinamika_vneshnepoliticheskikh_orientatsiy_16-17_fevralya_2022.html
7. Жеребятнікова І. В. Громадянська культура як ціннісно-нормативна детермінанта формування громадянського. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія «Питання політології»*. 2013. № 24. С. 68–74.

8. Жеребятнікова І. В. Політична аксіологія: генеза та нові орієнтири дослідження. *Вісник Національного університету «Юридична академія України ім. Ярослава Мудрого»*. Серія : Філософія, філософія права, політологія. 2014. № 1(20). С. 218–230.
9. Козаков В. Соціально-ціннісні засади державного управління в Україні : монографія. Київ : Видавництво НАДУ, 2007. 284 с.
10. Кудряченко А. І. Європейські демократичні цінності в добу глобалізації. *Ціннісний вимір розвитку цивілізацій і глобалізація* : збірник наукових праць / за ред. О. В. Зернецької. Київ, 2019. С. 5–16.
11. Михальченко М. І., Шайгородський Ю. Ж. Цивілізаційна чи ціннісна розколотість України? *Політичний менеджмент*. 2006. № 6. С. 10–20.
12. Михальченко М. І., Горелов М. Є., Гриневич В. А., Ковалевський В. О., Кучеренко І. М., Мандебура-Нога О. С., Шайгородський Ю. Ж., Шевченко О. К. Суспільні цінності населення України в теоретичних і практичних вимірах : монографія. Київ : ІПіЕНД імені І. Ф. Кураса НАН України, 2013. 336 с. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/suspilni_tsinnosti_164.pdf (дата звернення: 24.05.2023).
13. Перга Т. Ю. Екологічні цінності сучасної цивілізації. *Ціннісний вимір розвитку цивілізацій і глобалізація* : збірник наукових праць. за ред. О. В. Зернецької. Київ, 2019. С. 89–97.
14. Радченко, О. В. Ціннісна система суспільства як механізм демократичного державотворення: монографія. Харків: Marictr, 2009. 380с. URL: <http://lib.rada.gov.ua/static/about/text/Radchenko.pdf>
15. Українське суспільство: моніторинг соціальних змін. 30 років незалежності. Вип. 8(22) / за ред. В. Ворона. Київ : Інститут соціології НАН України, 2021. 715 с.
16. Шайгородський Ю. Ж. Проблема цінностей у контексті сучасності. Український центр політичного менеджменту. URL: <http://www.politik.org.ua/vid/publcontent> (дата звернення: 24.05.2023).
17. Шайгородський Ю. Ж. Ціннісні трансформації в період суспільних змін. *Соціальна психологія*. 2009. № 3. С. 86–96.

Denysenko D. H. The value system of Ukrainian society: academic research

The article analyzes the terminological series of the value reference system. Several approaches are singled out, namely: O. Radchenko examines the main values of the Ukrainian people in the context of the political sphere, emphasizing such important value aspects as «the desire for freedom, self-organization of power, national self-awareness, patriotism, public service («common good»), justice, political freedoms, ideas of national liberation»; V. Horbatenko in his research defends the idea that Ukraine is currently experiencing a crisis of alienation from the future, so it must accumulate political and public forces to build a new axiological paradigm; M. Mikhalchenko talks about the problem of axiology of Soviet society using the example of the use of the Second World War to form value guidelines.

The study «Axiomonitoring», which was conducted from 1991 to 2020 at the Institute of Sociology of the National Academy of Sciences of Ukraine in the Department of Sociology of Culture and Mass Communication, was analyzed, and the following generalizations were made: if we talk about modern values that society appeals to against the background of the transformation process of our country during the period of martial law, which actively began in 2014, 4 groups of value

orientations can be noted (A. Ruchka): security (good health, family, material well-being, etc.), social comfort (ensuring the comfort of life in the broad sense of this term), self-realization (high social status, interesting work, recognition, etc.) and democracy (independence, development, freedom of speech, freedom of choice, etc.).

It was determined that the main gap in the Ukrainian axiological discourse is a certain lack of comprehensive works devoted to the problems of values in Ukrainian society, written after the start of the war with Russia, since it was this event in 2014, and then in February 2022, that launched a large-scale transformation process, which covered the entire country, which causes an impetus for further research on this issue.

Key words: *values, value system, value orientations, Ukrainian society, transformations.*